

Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen. Testamente över mandatperioden 2011-2014

Nämnden har arbetat med fokus på folkhälsa, mot landstingets vision "Världens bästa hälsa 2020". Nämnden har arbetat med att få en mer jämlik hälsa, då man vet att förutsättningarna för en bra hälsa ser olika ut beroende på många olika faktorer. Vidare vill nämnden lyfta vikten av och arbetet med en bra värdegrund för ett bra bemötande. Nämnden har arbetat för en ökad förståelse med bland annat HBTQ-frågor, psykisk ohälsa och nationella minoriteter.

En ny patientlag träder i kraft 1 januari 2015. Hur lagen kommer att påverka patientens inflytande och landstinget blir mycket aktuellt för nämndens ledamöter.

Ny teknik och nya behandlingsformer påverkar befolkningen i allra högsta grad. Även möjligheten att utföra mer som egenvård i stället för ett inbokat besök på hälsocentralen.

Medborgardialog

Möten med pensionärsföreningarna, patient- och funktionshinderföreningarna har varit en bra arena för dialog kring det som föreningarna har upplevt fungerat bra respektive vad som skulle behöva fungera bättre. Nämnden har också haft möjlighet att informera om förändringar som är på gång i landstinget.

Nämnden har arbetat i två fördjupningsgrupper, psykisk ohälsa och våld i nära relationer. Kunskapen behöver förbättras ute i verksamheten. Utifrån fördjupningsområdena rekommenderar vi den nya nämnden att följa det. Ett förslag till nytt fördjupningsområde är läkemedelsanvändning och fallskador.

Under mandatperioden har nämnden besökt alla hälsocentraler, både landstingsdrivna och privata för att undersöka vad som fungerar bra ur ett befolkningsperspektiv. Information och synpunkter har sedan sammanfattats av nämndens ledamöter och framförts till landstingsstyrelsen, Om nämnden väljer att fortsätta med hälsocentralsbesök är ett förslag att kombinera det med besök på familjecentralen där sådan finns.

Nämnden har medverkat i aktiviteter som anordnats. Nya arenor för möte med befolkningen är önskvärt. Möjligheten att använda chatt på nätet har diskuterats men inte kommit igång.

Samverkan

Nämnden har aktivt deltagit i folkhälsoråden i kommundelar och kommunerna. Folkhälsoråden är en viktig samverkansarena och en bra kunskaps- och informationskanal. Umeå kommun omorganiserar och kommundelarna kommer inte att finnas kvar i nuvarande form. Nämnden vill poängtera vikten av samarbete lokalt på orterna och nya arbetssätt för att fortsätta samarbetet kommer att behöva utvecklas.

Samverkansöverenskommelse mellan Umeå kommun och Västerbottens läns landsting tecknades i slutet av 2010. Arbeta pågår att utöka överenskommelsen till att gälla hela Umeåregionen.

Landstinget har, tillsammans med representanter för kommuner i länet, tagit fram en regional äldreplan. Planen har antagits i AC-koncensus. Fortsatt samarbete utifrån den regionala äldreplanen rekommenderas.

Nämnden har nätverksträffar med elevhälsan, Hud och STD-kliniken, ungdomshälsan och RFSU för arbete med ungdomars sexuella hälsa. Smittskyddsläkaren informerar om det som är aktuellt. Då klamydiasmittan steg inleddes nämnden ett samarbete med gymnasieskolornas elevhälsa. Gymnasieskolorna informerade om test av klamydia via klamydia.se, om anonyma klamydiatester och nämnden delade ut kondomer till gymnasieskolorna. Nämnden rekommenderar ett fortsatt samarbete.

Nämndens arbetsutskott har träffat Universitets studenthälsa vid ett tillfälle. För att lättare kunna jobba med att förbättra studenternas hälsa vore utökad samarbete med studenthälsan önskvärt.

Projekt och uppdrag att följa

Nämnden har tidigare stöttat ett projekt för samhällets mest utsatta personer, där en distriktssköterska arbetade med uppsökande verksamhet. Projektet hade många fördelar och ingår nu i ordinarie verksamhet. Den ordinarie verksamheten kännetecknas av sårbarhet. Verksamheten behöver utvecklas.

Nämnden beviljade i slutet av året en projektansökan för utbildning av kulturdoulor. Kulturdoula är en kvinna som hjälper utrikes födda under graviditet/ förlossning och liknande situationer. Kulturdoulan har själv erfarenhet av förlossning och har samma språk, kultur och bakgrund som den kvinna hon stöder, samtidigt som hon också har kunskap i svenskt språk och kultur. Projektet och deras arbete kommer att vara intressant för den kommande nämnden att följa.

Nämnden har träffat Umeåregionens flyktingmottagning och diskuterat behovet av hälsokommunikatörer. Landstingets primärvård har hjälpt till att utbilda hälsokommunikatörerna.

Första linjen för psykisk ohälsa är förlagd till hälsocentralerna. För att tidigt upptäcka psykisk ohälsa bland ungdomar är det viktigt att olika instanser samarbetar med varandra, exempelvis elevhälsan, hälsocentralen med mera. Ur ett folkhälsoperspektiv är det viktigt att följa att det fungerar som planerat.

När det gäller ungdomars hälsa finns det många områden att jobba med. Användandet av drogen spice har ökat och ofta hos väldigt unga personer. Man har också sett att det finns en liten grupp ungdomar som efter gymnasiet varken har jobb eller studerar vidare, som drar sig undan. De blir sittande hemma utan sociala nätverk och risken finns att steget för dem att komma ut i arbetslivet blir större. Nämnden behöver fortsätta att jobba med olika sorters bruk/missbruk, tobak och e-cigarett, spelmissbruk och den psykiska hälsan för ungdomar och samverka med olika aktörer i frågan.

Ur ett befolkningsperspektiv är det också viktigt att följa munhälsan och hur den utvecklar sig för olika grupper i samhället.

Nämndens arbetsutskott träffar landstingsstyrelsens arbetsutskott vid två tillfällen/år, samt lämnar ett underlag inför kommande budget. Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen önskar en fungerande form för återkoppling från

styrelsen tillbaka till nämnden. Nämnden kanske också ska verka för att lyfta mer frågor direkt till landstingsfullmäktige.

Samarbetet mellan nämnden och folkhälsorådet i Vännäs gällande VIP-pärmar behöver följas upp. VIP-pärmarna innehåller material för ungdomar om olika områden i livet, exempelvis ekonomi och psykisk hälsa.

Nämnden har tidigare ekonomisk bidragit till att en grupp av samhällets mest utsatta personer har kunnat filmatisera "Livets teater". Vi rekommenderar den nya nämnden att utveckla formerna för användning av filmen.